ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 19ης Σεπτεμβρίου 2002 [1]

1. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Βασίλειο του Βελγίου ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως 2001/856/ΕΚ της Επιτροπής, της 4ης Οκτωβρίου 2000, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της επιχειρήσεως Verlipack [2] (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση ή απόφαση).

2. Επί της ουσίας, με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή:

1) ανακαλεί την προηγούμενη απόφασή της της 16ης Σεπτεμβρίου 1998 [3] (στο εξής: απόφαση του 1998) να μην προβάλει αντιρρήσεις ως προς την εκ μέρους του Βασιλείου του Βελγίου εισφορά κεφαλαίου ποσού 350 εκατομμυρίων BEF στον Verlipack, στο μέτρο που η απόφαση αυτή στηριζόταν σε ανακριβή στοιχεία,

2) κηρύσσει την κρατική ενίσχυση συνολικού ποσού 607 εκατομμυρίων BEF που χορήγησε το Βασίλειο του Βελγίου στον Verlipack ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά

και

3) διατάσσει την ανάκτηση της εν λόγω ενισχύσεως από τον αποδέκτη της.

3. Με την απόφαση του 1998, η Επιτροπή θεώρησε ότι η εισφορά κεφαλαίου 350 εκατομμυρίων BEF ήταν σύμφωνη προς την αρχή του ιδιώτη επενδυτή, κυρίως διότι πραγματοποιήθηκε παράλληλα με την εκ μέρους ιδιώτη επενδυτή εισφορά κεφαλαίου ποσού 515 εκατομμυρίων BEF. Ωστόσο, η Επιτροπή διαπίστωσε, στη συνέχεια, ότι οι βελγικές αρχές είχαν χορηγήσει στον εν λόγω ιδιώτη επενδυτή, πριν αυτός πραγματοποιήσει την εισφορά κεφαλαίου, δύο δάνεια συνολικού ποσού 500 εκατομμυρίων BEF, τα οποία έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για τις επενδύσεις του στον Verlipack.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.
2 — ΕΕ L 320, σ. 28.
3 — ΕΕ C 29, σ. 13.

Ιστορικό

Η αναδιάρθρωση του ομίλου Verlipack τον Απρίλιο του 1997

4. Σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, ο όμιλος εταιριών Verlipack (στο εξής: Verlipack) αποτελούσε, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, ήτοι το 1997, τον μεγαλύτερο βέλγο παραγωγό κοίλης υάλου συσκευασίας, με μερίδιο αγοράς στο Βέλγιο 20 % και στην Ευρωπαϊκή Ένωση 2 %. Η επιχείρηση απασχολούσε 735 άτομα στα εργοστάσιά της στο Ghlin, στο Jumet (αμφότερα στην Περιφέρεια της Βαλλονίας) και στο Mol (στην Περιφέρεια της Φλάνδρας).

5. Οι βελγικές αρχές παρενέβησαν για πρώτη φορά υπέρ του Verlipack το 1985: οι ανώνυμες εταιρίες Verlipack Ghlin, Verlipack Jumet και Verlipack Mol ιδρύθηκαν με συμμετοχή 49 % του βελγικού Δημοσίου, κατόπιν εγκρίσεως της Επιτροπής. Το 1989 η Περιφέρεια της Βαλλονίας απέκτησε τις μετοχές που κατείχαν οι βελγικές αρχές στις εταιρίες Verlipack Ghlin και Verlipack Jumet, ενώ οι αντίστοιχες μετοχές στη Verlipack Mol μεταβιβάσθηκαν στην Περιφέρεια της Φλάνδρας. Κατόπιν ορισμένων αυξήσεων κεφαλαίου στις οποίες προέβη ο ιδιώτης μέτοχος που κατείχε την πλειοψηφία των μετοχών, ο όμιλος Beaulieu (στο εξής: εταιρία Beaulieu), η δημόσια συμμετοχή μειώθηκε σταδιακώς.

6. Το 1995 και το 1996 ο Verlipack υπέστη σοβαρές ζημίες λόγω κακής διαχειρίσεως και ειδικότερα λόγω της χαμηλής ποιότητας της παραγωγής του. Η εταιρία Beaulieu δεν ήταν, αφ' εαυτής, ικανή να χρηματοδοτήσει τις απαιτούμενες σοβαρές επενδύσεις.

7. Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει τον Σεπτέμβριο του 1996 με την εμφάνιση του γερμανικού βιομηχανικού συγκροτήματος Heye-Glas (στο εξής: Heye), ενός από τους σημαντικότερους παραγωγούς κοίλου υάλου συσκευασίας στην Ευρώπη και έναν από τους παγκόσμιους ηγέτες της τεχνολογίας υάλου συσκευασίας, ο οποίος συνήψε σύμβαση τεχνικής συνεργασίας με τον Verlipack.

8. Τον Δεκέμβριο του 1996 η Περιφέρεια της Βαλλονίας μεταβίβασε την πλειοψηφική συμμετοχή της στα δύο εργοστάσια στη Βαλλονία, αξίας 114 εκατομμυρίων BEF, στην εταιρία Beaulieu. Τα εργοστάσια Verlipack στη Βαλλονία μετατράπηκαν έτσι προσωρινώς σε επιχειρήσεις χωρίς δημόσια συμμετοχή.

9. Στις 24 Ιανουαρίου 1997 η εταιρία Beaulieu ίδρυσε την εταιρία holding Verlipack I και στις 11 Απριλίου 1997 η Heye απέκτησε συμμετοχή στην εν λόγω εταιρία holding, με αποτέλεσμα ότι εκάστη των εταιριών Beaulieu και Heye είχε συμμετοχή ύψους 515,25 εκατομμυρίων BEF (συνολικό κεφάλαιο ύψους 1 030,5 εκατομμυρίων BEF). Η συμμετοχή της Heye, ωστόσο, υπερείχε της συμμετοχής της Beaulieu κατά μία μετοχή, η οποία της εξασφάλιζε πλειοψηφία.

10. Επίσης, στις 11 Απριλίου 1997, ιδρύθηκε η εταιρία Verlipack II. Μέτοχοι της Verlipack II ήταν η Verlipack I, με ποσοστό συμμετοχής 1030,5 εκατομμυρίων BEF, και η Περιφέρεια της Βαλλονίας. Η Περιφέρεια της Βαλλονίας εισέφερε κεφάλαιο ύψους 200 εκατομμυρίων BEF και χορήγησε στη Verlipack II συμμετοχικό δάνειο ποσού 150 εκατομμυρίων BEF. Κατόπιν της μετατροπής του δανείου σε μετοχές, η συμμετοχή της Περιφέρειας της Βαλλονίας στη Verlipack II ανήλθε στο ποσό των 350 εκατομμυρίων BEF ή 25,35 % του συνολικού κεφαλαίου των 1380,5 εκατομμυρίων BEF. Στο πλαίσιο των προτάσεών μου, με τον όρο εισφορά κεφαλαίου της Περιφέρειας της Βαλλονίας ύψους 350 εκατομμυρίων BEF θα νοούνται από κοινού η εισφορά κεφαλαίου ύψους 200 εκατομμυρίων BEF και το δάνειο ποσού 150 εκατομμυρίων BEF.

Η απόφαση του 1998

11. Κατόπιν καταγγελιών αφορωσών την ενίσχυση που χορήγησε η Περιφέρεια της Βαλλονίας στον Verlipack, η Επιτροπή καταχώρισε την υπόθεση, στις 18 Νοεμβρίου 1997, ως μη κοινοποιηθείσα ενίσχυση.

12. Βάσει των στοιχείων που παρέσχε επισήμως το Βασίλειο του Βελγίου με έγγραφα της 10ης Απριλίου 1997, της 4ης Σεπτεμβρίου 1997, της 10ης Απριλίου 1998, της 18ης Ιουνίου 1998 και της 19ης Ιουλίου 1998, και κατόπιν εξετάσεως των μέτρων κατά το άρθρο 87 ΕΚ, η Επιτροπή αποφάσισε, στις 16 Σεπτεμβρίου 1998 [4], να μην προβάλει αντιρρήσεις στη συμμετοχή στο κεφάλαιο ύψους 200 εκατομμυρίων BEF και το δάνειο μετατράπηκε, σε μεταγενέστερο στάδιο, σε κεφάλαιο ύψους 150 εκατομμυρίων BEF. Η Επιτροπή θεώρησε ότι τα μέτρα αυτά συμβιβάζονταν με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη συμμετοχή των δημοσίων αρχών στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων [5] και ήταν σύμφωνα με τη δραστηριότητα των ιδιωτών επενδυτών που ενεργούν υπό τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας αγοράς, κυρίως διότι, την ίδια χρονική στιγμή, ένας ιδιώτης επενδυτής (η Heye) απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών του Verlipack, γεγονός που αποδείκνυε ότι υφίσταντο προοπτικές αποδοτικότητας και βιωσιμότητας του ομίλου.

Τα δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye πριν από την αναδιάρθρωση

13. Η Επιτροπή ενημερώθηκε, σε μεταγενέστερο στάδιο, μέσω μιας νέας καταγγελίας και ενός άρθρου του Τύπου, σχετικά με το ότι η εισφορά στο κεφάλαιο του Verlipack που πραγματοποίησε η Heye στις 11 Απριλίου 1997 προερχόταν, στην πραγματικότητα, από κονδύλια που χορήγησε η Περιφέρεια της Βαλλονίας υπό μορφή δύο δανείων χορηγηθέντων από τη Société régionale d' investissement de Wallonie (στο εξής: SRIW).

14. Με έγγραφο της 14ης Δεκεμβρίου 1998, η Επιτροπή ζήτησε από τις βελγικές αρχές

4 — Βλ. υποσημείωση 3.

5 — *Δελτίο ΕΚ* 9-1984, σ. 93.

πληροφορίες σχετικά με τη φερόμενη χορήγηση δύο δανείων στη Heye και ανακοίνωσε στις αρχές ότι θα έπρεπε, ενδεχομένως, να ανακαλέσει την από 16 Σεπτεμβρίου 1998 απόφασή της, καθόσον η απόφαση αυτή ενδέχεται να είχε στηριχθεί σε ανακριβή στοιχεία.

15. Παρά τη συμμετοχή της Heye, ο Verlipack εξακολούθησε να υφίσταται δραματικές ζημίες. Στις 7 Ιανουαρίου 1999 ανακοινώθηκε ότι το εργοστάσιο στην περιοχή Mol έκλεισε και ότι υποβλήθηκε αίτηση συμβιβασμού για τα εργοστάσια στις περιοχές Jumet και Ghlin. Στις 11 Ιανουαρίου 1999 η Verlipack Mol κηρύχθηκε σε πτώχευση. Στις 18 Ιανουαρίου 1999 κηρύχθηκαν σε πτώχευση έξι ακόμη εταιρίες του ομίλου Verlipack, ήτοι η Verlipack Jumet, η Verlipack Ghlin, η Verlipack Belgique, η Verlipack Engineering, η Verlimo και η Imcourlease.

16. Κατόπιν περαιτέρω αιτήσεων της Επιτροπής περί παροχής πληροφοριών όσον αφορά τα δύο δάνεια, οι οποίες υποβλήθηκαν με έγγραφα της 13ης Ιανουαρίου και της 12ης Φεβρουαρίου 1999, οι βελγικές αρχές παρέσχαν τις σχετικές λεπτομέρειες με έγγραφο της 19ης Φεβρουαρίου 1999. Από τις λεπτομέρειες αυτές προκύπτει ότι, κατόπιν των από 8 Ιανουαρίου και 12 Μαρτίου 1997 αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου της SRIW, η SRIW είχε πράγματι χορηγήσει στη Heye δύο δάνεια ύψους 250 εκατομμυρίων BEF έκαστο.

17. Το πρώτο δάνειο ήταν ομολογιακό δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF και χορηγήθηκε στις 27 Μαρτίου 1997 (δηλαδή δύο εβδομάδες πριν από την επένδυση της Heye στη Verlipack I) για πέντε έτη και με σταθερό επιτόκιο 5,10 %, αυξημένο κατά 1 % για ασφάλιστρο κινδύνου. Η σύμβαση δανείου περιείχε ρήτρα αφορώσα την υπό όρους άφεση χρέους. Σύμφωνα με τη ρήτρα αυτή, αν η Verlipack II και οι τρεις θυγατρικές εταιρίες SA Verlipack Jumet, SA Verlipack Ghlin και SA Verlipack Mol κηρύσσονταν αναγκαστικά σε πτώχευση, τα ποσά που κατέχει η Heye από την ημερομηνία της εν λόγω πτωχεύσεως δεν θα ήταν πλέον αποδοτέα στη SRIW.

18. Το δεύτερο δάνειο χορηγήθηκε μία ημέρα αργότερα και ήταν δεκαετές με επιτόκιο BIBOR, το οποίο ίσχυε για έξι μήνες αρχομένους από της πρώτης εργάσιμης ημέρας κάθε εξαμήνου για το οποίο οφειλόταν, αυξημένο κατά 1,5 %. Το εν λόγω δάνειο προέβλεπε δυνατότητα αναβολής της εξοφλήσεως του δανείου για τρία έτη από την καταληκτική ημερομηνία, οπότε τα δάνεια ήταν αποδοτέα από τις 28 Μαρτίου 1997.

19. Οι δύο συμβάσεις δανείου περιείχαν όμοιες ρήτρες χρησιμοποιήσεως των ποσών των δανείων και ρήτρες περί άμεσης αποπληρωμής των ποσών των δανείων.

20. Βάσει των ρητρών χρησιμοποιήσεως των ποσών των δανείων, το συνολικό ποσό των δύο δανείων (500 εκατομμύρια BEF) έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση της εκ μέρους της Heye εισφοράς μετρητών στον Verlipack. Η εκτέλεση της ρήτρας χρησιμοποιήσεως έπρεπε να οδηγήσει στην «αύξηση του κεφαλαίου της SA Verlipack τουλάχιστον κατά 400 εκατομμύρια BEF και [...] του

κεφαλαίου της SA Verlipack Jumet κατά 300 εκατομμύρια BEF καθώς και σε επενδύσεις των τριών εταιριών μετόχων του ομίλου σύμφωνες προς το επενδυτικό σχέδιο [...]».

21. Σύμφωνα με τις ρήτρες περί άμεσης αποπληρωμής, η SRIW μπορούσε να απαιτήσει την άμεση αποπληρωμή των δανείων στις ακόλουθες, μεταξύ άλλων, περιπτώσεις: «αν η παρασχεθείσα πληροφορία πάσχει σημαντικές ανακρίβειες, αν η Heye παρέλειψε πλήρως ή εν μέρει να τηρήσει μια εκ του νόμου ή εκ συμβάσεως υποχρέωση, αν δεν εφαρμοσθεί μέχρι τις 31 Ιουλίου 1997 ρήτρα χρησιμοποιήσεως (του ποσού χρηματοδοτήσεως της εργασίας) ή αν τουλάχιστον το 80 % των προβλεπόμενων επενδύσεων δεν πραγματοποιηθούν το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2000 [...] καθώς και αν οι εταιρίες SA Verlipack Jumet, SA Verlipack Ghlin και SA Verlipack Mol τεθούν υπό εκούσια εκκαθάριση [...]».

22. Σύμφωνα με τη Βελγική Κυβέρνηση, κατόπιν της κηρύξεως σε πτώχευση, τον Ιανουάριο του 1998, πολλών εταιριών του ομίλου Verlipack, η SRIW κατήγγειλε τις δύο συμβάσεις δανείου με έγγραφο της 20ής Ιανουαρίου και βάσει των ρητρών περί άμεσης αποπληρωμής. Η SRIW προφανώς θεώρησε ότι οι πληροφορίες που παρέσχε η Heye ήταν ανακριβείς και ότι η Heye δεν συμμορφώθηκε προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη σύμβαση δανείου. Κατά συνέπεια, η SRIW κίνησε, ενώπιον των δικαστηρίων της Λιέγης (Βέλγιο) και του Bückeburg (Γερμανία), τη διαδικασία περί άμεσης αποπληρωμής του επίμαχου ποσού.

Η προσβαλλόμενη απόφαση και η προσφυγή ακυρώσεως

23. Η Επιτροπή αποφάσισε στις 19 Μαΐου 1999 να κινήσει τη διαδικασία ανακλήσεως της αποφάσεώς της του 1998, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ [6], και γνωστοποίησε στο Βασίλειο του Βελγίου, με έγγραφο της 1ης Ιουνίου 1999 [7], την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ.

24. Απαντώντας στα σχόλια του Βασιλείου του Βελγίου σχετικά με την έναρξη της διαδικασίας, στα σχόλια των δύο καταγγελλόντων και της Heye και στις παρατηρήσεις του Βασιλείου του Βελγίου επί των σχολίων αυτών, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση στις 4 Οκτωβρίου 2000 [8].

25. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή επισήμανε ότι

— η εισφορά κεφαλαίου που πραγματοποίησε η περιφέρεια της Βαλλονίας τον

6 — ΕΕ L 83, σ. 1.

7 — ΕΕ C 288, σ. 24.

8 — Παρατιθέμενη στην υποσημείωση 2.

Απρίλιο 1997 υπέρ του Verlipack καθώς και η χορήγηση των δύο δανείων από τη SRIW τον Μάρτιο 1997 υπέρ της Heye, προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η εισφορά της στο κεφάλαιο του Verlipack, προέρχονται από κρατικούς πόρους (σημείο 98),

— η εισφορά στο κεφάλαιο του Verlipack που πραγματοποίησε η περιφέρεια της Βαλλονίας και τα δύο δάνεια που χορηγήθηκαν στη Heye έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί (σημείο 99),

— το Βασίλειο του Βελγίου δεν ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με τα δύο δάνεια και, ελλείψει αυτή της καθοριστικής σημασίας πληροφορίας, η Επιτροπή δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων (σημείο 100),

— λαμβανομένων υπόψη των ρητρών χρησιμοποιήσεως των ποσών των δανείων που περιέχουν οι συμβάσεις δανείων, η Verlipack πρέπει να θεωρηθεί ως πραγματική δικαιούχος των δανείων που χορηγήθηκαν στη Heye (σκέψη 111)·

— το Βασίλειο του Βελγίου, εισφέροντας νέο κεφάλαιο στη Verlipack και χορηγώντας τα δύο δάνεια στη Heye, δεν συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής που ενεργεί υπό τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας της αγοράς (σκέψη 114)·

— λαμβανομένων υπόψη της ρήτρας περί αφέσεως χρέους και των δυσμενών αποτελεσμάτων της εκμεταλλεύσεως του Verlipack, το ύψους 250 εκατομμυρίων BEF ομολογιακό δάνειο που χορηγήθηκε στη Heye αποτελούσε ενίσχυση 250 εκατομμυρίων BEF (σημεία 114 και 115),

— το δεύτερο δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF χορηγήθηκε στη Heye υπό συνθήκες διαφορετικές από τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας της αγοράς (επιτόκιο 4,92 % και 5,30 %, αναβολή της αποπληρωμής για τρία έτη, έλλειψη εγγυήσεως) και περιείχε, συνεπώς, βάσει επιτοκίου αναφοράς 7,21 %, στοιχείο ενισχύσεως της τάξεως του 2,85 % ακαθάριστα, αντιστοιχούν σε 7,125 εκατομμυρίων BEF (σημεία 117 και 118),

— η ενίσχυση που χορηγήθηκε στον Verlipack, συνολικού ύψους 67,125 εκατομμυρίων BEF (εισφορά κεφαλαίου 350 εκατομμυρίων BEF συν το ομολογιακό δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF και το στοιχείο ενισχύσεως στο δεύτερο δάνειο ποσού 7,125 εκατομμυρίων BEF), δεν μπορούσε να τύχει εξαιρέσεως βάσει του άρθρου 87, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ (σημεία 119 έως 134).

26. Βάσει των διαπιστώσεων αυτών, η Επιτροπή αποφάσισε τα εξής:

«*Άρθρο 1*

Η απόφαση της Επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 1998 να μη φέρει αντιρρήσεις όσον αφορά την εισφορά σε κεφάλαιο υπέρ [του] Verlipack ανακαλείται βάσει του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 93 της Συνθήκης ΕΚ.

Άρθρο 2

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από το Βέλγιο υπέρ του ομίλου Verlipack για ποσό ύψους 8 676 273 ευρώ (350 εκατομμύρια BEF) δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Άρθρο 3

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από το Βέλγιο υπέρ του ομίλου Verlipack για ποσό ύψους 6 197 338 ευρώ (250 εκατομμύρια BEF) δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Άρθρο 4

Η κρατική ενίσχυση που χορηγήθηκε από το Βέλγιο υπέρ του ομίλου Verlipack για ποσό ύψους 6 197 338 ευρώ (250 εκατομμύρια BEF) περιέχει στοιχείο ενισχύσεως ύψους 176 624 ευρώ (7,125 εκατομμύρια BEF), το οποίο δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά.

Άρθρο 5

1. Το Βέλγιο λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να ανακτήσει από τον αποδέκτη τις ενισχύσεις που αναφέρονται στα άρθρα 2 και 4 και έχουν ήδη τεθεί στη διάθεσή του παρανόμως.»

27. Προς στήριξη της από 18 Οκτωβρίου 2000 προσφυγής του περί ακυρώσεως της προσβαλλόμενης αποφάσεως, το Βασίλειο του Βελγίου προέβαλε δύο κύριους λόγους ακυρώσεως:

1) η Επιτροπή παρέβη τα άρθρα 87 ΕΚ και 295 ΕΚ, διότι το κεφάλαιο που εισέφερε

η Περιφέρεια της Βαλλονίας στον Verlipack και τα δύο δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια της Συνθήκης·

2) η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει, διότι προέβη σε εσφαλμένες διαπιστώσεις και δεν αιτιολόγησε ορισμένα από τα συμπεράσματά της.

28. Πριν εξετάσω αυτούς τους λόγους ακυρώσεως, επισημαίνω ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν διαψεύδει το ότι η εισφορά κεφαλαίου που πραγματοποίησε η Περιφέρεια της Βαλλονίας και τα δάνεια που χορήγησε η SRIW χορηγήθηκαν από το κράτος ή με κρατικούς πόρους, κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Το Βασίλειο του Βελγίου δεν διαψεύδει, ομοίως, τα συμπεράσματα περί μη εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφοι 2 και 3, ΕΚ (σημεία 119 έως 134 της αποφάσεως) ή την εντολή περί αναζητήσεως της ενισχύσεως (σημείο 5 του διατακτικού).

Πρώτο μέρος του πρώτου λόγου ακυρώσεως: τα δύο δάνεια και η εισφορά κεφαλαίου δεν έπρεπε να είχαν εκτιμηθεί ως ενιαίο πακέτο ενισχύσεων, αλλά χωριστά

29. Μολονότι το επιχείρημα αυτό δεν είναι πρωταρχικό στις παρατηρήσεις του Βασιλείου του Βελγίου, ωστόσο θα το εξετάσω πρώτο, διότι το θεωρώ θεμελιώδες για την κατανόηση της προσβαλλόμενης αποφάσεως και των λοιπών επιχειρημάτων του Βασιλείου του Βελγίου.

30. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε εσφαλμένα την έννοια της κρατικής ενισχύσεως, ιδίως με τα σημεία 100, 112 και 141 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, καθόσον θεώρησε ότι τα δύο δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye και η εισφορά κεφαλαίου της Περιφέρειας της Βαλλονίας στον Verlipack αποτελούν ενιαίο πακέτο ενισχύσεων υπέρ του Verlipack. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα δάνεια και η εισφορά κεφαλαίου χορηγήθηκαν από δύο διαφορετικές πηγές (SRIW και Περιφέρεια της Βαλλονίας) σε δύο διαφορετικούς αποδέκτες (τη Heye και τον Verlipack). Επομένως, καθεμία από τις πράξεις αυτές θα έπρεπε να είχε εξετασθεί χωριστά, με κριτήριο το αν επρόκειτο για κρατική ενίσχυση.

31. Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί. Η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ερμηνευθεί κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής σχετικά με τη δημόσια συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιριών[9] και του άρθρου 9 του κανονισμού 659/1999.

32. Με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή διακρίνει, μεταξύ άλλων, τις εξής περιπτώσεις:

«3.2 [Δεν υπάρχουν κρατικές ενισχύσεις] όταν υπάρχει εισφορά νέου κεφαλαίου στις

9 — Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 5.

επιχειρήσεις, εφόσον η εισφορά αυτή πραγματοποιείται σε συνθήκες που θα θεωρούνταν αποδεκτές για έναν ιδιώτη επενδυτή που [ενεργεί υπό τις συνήθεις] συνθήκες οικονομίας της αγοράς. Αυτό φαίνεται να συμβαίνει [...].

(iii) όσον η εισφορά κεφαλαίου είναι ανάλογη του αριθμού των μεριδίων που κατέχει το Δημόσιο και παράλληλα υπάρχει εισφορά κεφαλαίων από ιδιώτη μέτοχο. Το μερίδιο του ιδιώτη επενδυτή θα πρέπει να έχει πραγματική οικονομική σημασία. [...]

3.4 Ορισμένες συμμετοχές είναι δυνατόν να μην εμπίπτουν στις κατηγορίες της ενότητας 3.2 [...], οπότε δεν μπορεί να κριθεί εξ αρχής αν αποτελούν ή όχι κρατικές ενισχύσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις πάντως υφίσταται τεκμήριο ενισχύσεως. Αυτό συμβαίνει όταν:

(i) η συμμετοχή συνδυάζεται με άλλες λεπτομέρειες παρεμβάσεως που πρέπει να κοινοποιηθούν [...]»

33. Το άρθρο 9 του κανονισμού 659/1999, με τίτλο «Ανάκληση απόφασης», ορίζει τα εξής:

«Η Επιτροπή μπορεί να ανακαλέσει μια απόφαση [...], εφόσον η απόφαση βασίστηκε σε εσφαλμένες πληροφορίες παρασχεθείσες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, και οι οποίες ήταν καθοριστικές για την απόφαση. [...]»

34. Με την απόφαση του 1998, η Επιτροπή έκρινε, βάσει των στοιχείων που διέθετε, ότι η εισφορά κεφαλαίου ύψους 350 εκατομμυρίων BEF που πραγματοποίησε η Περιφέρεια της Βαλλονίας ήταν σύμφωνη προς την αρχή του ιδιώτη επενδυτή, καθόσον ένας ιδιώτης επενδυτής (η Heye) απέκτησε, την ίδια χρονική στιγμή, την πλειοψηφία των μετοχών. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, η παράλληλη δέσμευση της Heye αποδείκνυε επίσης ότι ο Verlipack είχε προοπτικές αποδοτικότητας και βιωσιμότητας.

35. Η Επιτροπή στηρίχθηκε, επομένως, στα δύο κριτήρια που παρατέθηκαν στο τμήμα 3.2, στοιχείο iii, των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη δημόσια συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιριών, επικαλέστηκε δηλαδή α)το ότι η εισφορά κεφαλαίου από τις δημόσιες αρχές πρέπει να πραγματοποιείται «παράλληλα» με την εισφορά κεφαλαίου από ιδιώτη επενδυτή και β)το ότι η συμμετοχή του ιδιώτη επενδυτή πρέπει να έχει πραγματική οικονομική σημασία. Εφόσον η Heye εισέφερε κεφάλαιο ύψους 515 εκατομ-

μυρίων BEF συγχρόνως με την Περιφέρεια της Βαλλονίας και απέκτησε, με τον τρόπο αυτόν, την πλειοψηφία των μετοχών του Verlipack, η Επιτροπή κατέληξε ότι οι βελγικές αρχές συμπεριφέρθηκαν ως ιδιώτης επενδυτής που ενεργεί υπό τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας αγοράς.

36. Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή επισημαίνει, πρώτον, ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν ενημέρωσε την Επιτροπή σχετικά με την ύπαρξη των δύο δανείων και της ρήτρας περί αφέσεως χρέους: η Επιτροπή εκφράζει τη λύπη της για το ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν κοινοποίησε τα δύο δάνεια στη Heye, καθόσον, «δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν διέθετε την εν λόγω πληροφορία καθοριστικής σημασίας, δεν μπόρεσε να εφαρμόσει σωστά και αποτελεσματικά τους κανόνες που σχετίζονται με τις κρατικές ενισχύσεις (σημεία 99 και 100 της αποφάσεως)».

37. Η δεύτερη διαπίστωση που περιέχει η απόφαση συνίσταται στο ότι η απόφαση του 1998 στηριζόταν σε ανακριβή στοιχεία, τα οποία αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα στην αρχικώς θετική στάση της. Η Επιτροπή είχε θεωρήσει ότι ο ιδιώτης επενδυτής Heye, εισφέροντας κεφάλαιο ύψους 515 εκατομμυρίων BEF στον Verlipack, διέτρεχε παρόμοιο ή και μεγαλύτερο κίνδυνο από την Περιφέρεια της Βαλλονίας. Στην πραγματικότητα όμως, η Περιφέρεια της Βαλλονίας (SRIW) είχε χορηγήσει στη Heye, πριν από την εισφορά κεφαλαίου, δύο δάνεια συνολικού ποσού 500 εκατομμυρίων BEF, για να χρηματοδοτήσει τη συμμετοχή της στον Verlipack. Μέσω της ρήτρας περί αφέσεως χρέους, η SRIW είχε επίσης αναλάβει το 50 % του κινδύνου της εισφοράς κεφαλαίου της Heye στον Verlipack. Σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, «η Heye δεν διέτρεξε κανέναν κίνδυνο όσον αφορά το εν λόγω ποσό [250 εκατομμύρια BEF] που αντιπροσωπεύει το ήμισυ της εισφοράς της στο κεφάλαιο [του] Verlipack» (σημείο 115 της προσβαλλόμενης αποφάσεως).

38. Τρίτον, υπό το πρίσμα του νέου στοιχείου που γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή, οι προϋποθέσεις του τμήματος 3.2, στοιχείο iii, των κατευθυντήριων γραμμών έπαυσαν να πληρούνται και η απόφαση του 1998 έπρεπε να ανακληθεί. Η εισφορά κεφαλαίου της Περιφέρειας της Βαλλονίας δεν πραγματοποιήθηκε παράλληλα με μια όντως παρεμφερή πράξη του συνήθους ιδιώτη επενδυτή. Η εισφορά κεφαλαίου της Heye χρηματοδοτήθηκε, στην πραγματικότητα, με δύο δάνεια των αρχών της Βαλλονίας και οι αρχές αυτές ανέλαβαν το 50 % του κινδύνου της εν λόγω εισφοράς.

39. Τέταρτον, υπό το πρίσμα των νέων αυτών πραγματικών περιστατικών, η κατάσταση ενέπιπτε στο τμήμα 3.4, στοιχείο i, των κατευθυντήριων γραμμών, η παρέμβαση δηλαδή των αρχών της Βαλλονίας έλαβε μορφή αποκτήσεως συμμετοχής συνδυαζόμενης με άλλες πράξεις (τα δύο δάνεια), οι οποίες έπρεπε να είχαν κοινοποιηθεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ. Τα δάνεια και η εισφορά κεφαλαίου πραγματοποιήθηκαν σχεδόν συγχρόνως από δύο στενά συνδεόμενα μεταξύ τους όργανα (την Περιφέρεια της Βαλλονίας και τη SRIW) και, το σπουδαιότερο, από τις ρήτρες χρησιμοποιήσεως των δύο συμβάσεων

δανείου προέκυπτε ότι αμφότερες οι πράξεις αυτές υπηρετούσαν τον ίδιο σκοπό, προσέβλεπαν δηλαδή στην αναδιάρθρωση του Verlipack, ο οποίος αντιμετώπιζε οικονομικές δυσκολίες.

40. Κατά την άποψή μου, η Επιτροπή εφάρμοσε ορθώς τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη δημόσια συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιριών και το άρθρο 9 του κανονισμού 659/1999, και, στο πλαίσιο αυτό, ορθώς θεώρησε τα δάνεια προς τη Heye και την εισφορά κεφαλαίου στον Verlipack ως δύο στοιχεία ενιαίου πακέτου.

41. Συνεπώς, το επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου ότι τα δύο δάνεια και η εισφορά κεφαλαίου έπρεπε να είχαν εκτιμηθεί χωριστά πρέπει να απορριφθεί.

Δεύτερο μέρος του πρώτου λόγου ακυρώσεως: τα δύο δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση υπέρ του Verlipack

42. Το Βασίλειο του Βελγίου διαψεύδει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι τα δύο δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye συνιστούν κρατική ενίσχυση υπέρ του Verlipack, στηριζόμενο σε πέντε επιχειρήματα, τα οποία θα εξεταστούν χωριστά.

Πρώτο επιχείρημα: η διαπίστωση του σημείου 99 της αποφάσεως ότι τα δύο δάνεια αποτελούν κρατική ενίσχυση παραβαίνει τα άρθρα 87 ΕΚ και 295 ΕΚ

43. Το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί μια παράγραφο του σημείου 99 της αποφάσεως, όπου η Επιτροπή αναφέρει: «Μπορεί να θεωρηθεί ότι η εκ μέρους της SRIW χορήγηση των δύο δανείων στη Heye για τη χρηματοδότηση της εισφοράς της στο κεφάλαιο [του] Verlipack συνιστά ενίσχυση [...]».

44. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, η διαπίστωση αυτή δεν προκύπτει από τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη δημόσια συμμετοχή στο κεφάλαιο εταιριών, προδικάζει το αποτέλεσμα της αναλύσεως της Επιτροπής και απάδει προς τον αντικειμενικό χαρακτήρα της έννοιας της ενισχύσεως του άρθρου 87 ΕΚ [10] και προς την αρχή της ουδετερότητας του άρθρου 295 ΕΚ.

45. Συμμερίζομαι μάλλον την άποψη του Βασιλείου του Βελγίου ότι η διατύπωση της εν λόγω προτάσεως είναι άστοχη, διότι αυτό που μάλλον προκύπτει από την πρόταση αυτή είναι ότι η Επιτροπή διατύπωσε γνώμη χωρίς να την αιτιολογήσει. Ωστόσο, από την ανάγνωση ολόκληρης της αποφάσεως καθίσταται σαφές ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε τέτοιο σφάλμα. Αντιθέτως, η απόφαση εξετάζει διεξοδικώς τους όρους χορηγήσεως του

10 — Το Βασίλειο του Βελγίου παραπέμπει στην απόφαση της 27ης Ιανουαρίου 1998, T-67/94, Ladbroke Racing κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-1, σκέψη 52).

δανείου και καταλήγει, κατόπιν ενδελεχούς αναλύσεως (σημεία 101 έως 108), ότι οι όροι αυτοί δεν συμβιβάζονται με την αρχή του ιδιώτη επενδυτή. Από την ανάλυση αυτή ουδόλως προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε πράγματι ορισμένα περιστατικά ως δεδομένα. Κατά συνέπεια, συμφωνώ με την άποψη της Επιτροπής ότι η επίμαχη πρόταση πρέπει να θεωρηθεί ως απλή εισαγωγική παρατήρηση που δεν επηρέασε την ανάλυση ή τα συμπεράσματα της Επιτροπής.

46. Επομένως, το επιχείρημα ότι η διαπίστωση που περιέχει το σημείο 99 της αποφάσεως συνιστά παράβαση των άρθρων 87 ΕΚ και 295 ΕΚ πρέπει να απορριφθεί

Δεύτερο επιχείρημα: η SRIW συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής όταν χορήγησε τα δάνεια στη Heye.

47. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι η SRIW συμπεριφέρθηκε ως πραγματικός ιδιώτης επενδυτής όταν χορήγησε τα δύο δάνεια στη Heye. Κατά την άποψή του, την εποχή εκείνη πολλά στοιχεία επιβεβαίωναν τόσο την αξιοπιστία της Heye όσο και το εφικτό της προβλεπόμενης αναδιαρθρώσεως του Verlipack. Όσον αφορά τις σχέσεις με τη Heye, η ίδια η Heye ζήτησε τη χορήγηση των δανείων, μολονότι η SRIW της είχε επισημάνει, με έγγραφό της, ότι ο ρόλος της συνίστατο στη χορήγηση επιδοτήσεων για βιομηχανικές ή εμπορικές δραστηριότητες και όχι στη χορήγηση ενισχύσεων, η δε SRIW είχε πρόσβαση σε λεπτομερή στοιχεία όσον αφορά τις αρμοδιότητες, την ευημερία, τη φερεγγυότητα και την καλή φήμη της Heye.

Όσον αφορά την προβλεπόμενη αναδιάρθρωση του Verlipack, η SRIW εξέτασε διεξοδικώς το επιχειρηματικό σχέδιο για τον Verlipack και τα λοιπά έγγραφα που παρέσχε η Heye, υπήρχε παράλληλη επιδότηση υπό μορφή δανείων από δύο ιδιώτες επενδυτές, τη Beaulieu και τη Heye, και από δύο τράπεζες όπως υπήρχε επίσης συμφωνία περί τεχνικής βοήθειας με τη Heye, παγκόσμιου επιπέδου ηγέτη στον τομέα της τεχνολογίας υάλου συσκευασίας.

48. Το πρώτο πρόβλημα που θέτει αυτή η σειρά επιχειρημάτων είναι ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν αμφισβητεί κανένα συγκεκριμένο χωρίο της προσβαλλόμενης αποφάσεως ούτε αποδεικνύει την παράβαση συγκεκριμένης διατάξεως του κοινοτικού δικαίου.

49. Το δεύτερο και ουσιαστικότερο πρόβλημα είναι ότι το Βασίλειο του Βελγίου εξετάζει τα δύο δάνεια χωριστά, ενώ τα δάνεια πρέπει να αναλυθούν από κοινού με την εισφορά κεφαλαίου (βλ. ανωτέρω).

50. Τρίτον, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι το ομολογιακό δάνειο περιείχε ρήτρα περί αφέσεως χρέους. Επίσης, τα δύο δάνεια περιείχαν ρήτρες χρησιμοποιήσεως των ποσών των δανείων υπέρ του Verlipack και προέβλεπαν ευνοϊκούς για τη Heye όρους όσον αφορά τα επιτόκια και την αποπληρωμή των δανείων. Κατά συνέπεια, το ζήτημα που τίθεται δεν αφορά τόσο τη φερεγγυότητα της Heye, αλλά το αν ένας

ιδιώτης επενδυτής διαθέτων τα ίδια στοιχεία με αυτά που διαθέτουν οι αρχές της Βαλλονίας, όσον αφορά την οικονομική κατάσταση του Verlipack, θα χορηγούσε δάνεια στη Heye υπ' αυτούς τους όρους.

51. Τέταρτον, η σειρά επιχειρημάτων του Βασιλείου του Βελγίου περί των ευμενών προοπτικών της προβλεπόμενης αναδιαρθρώσεως του Verlipack διαψεύδεται ιδίως από ένα ενδοϋπηρεσιακό και απόρρητο σημείωμα, το οποίο καταρτίστηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1996 και υποβλήθηκε στο διοικητικό συμβούλιο της SRIW στις 7 Ιανουαρίου 1997. Το σημείωμα γνωστοποιεί στο διοικητικό συμβούλιο ότι:

— η εξαγορά του Verlipack από τη Heye εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για τη φήμη της Heye στους βιομηχανικούς κύκλους και τεράστιο οικονομικό κίνδυνο·

— η Beaulieu, παρά τις ύψους 2 δισεκατομμυρίων BEF επενδύσεις που πραγματοποίησε, δεν ήταν σε θέση να βελτιώσει την ποιότητα του προϊόντος και να επιτύχει οικονομικά αποτελέσματα που υπόσχονταν καλύτερο μέλλον για τον Verlipack· επομένως, η Beaulieu δεν μπόρεσε να συνεχίσει τις προσπάθειές της·

— λαμβανομένων υπόψη των δυσκολιών που ανέκυψαν στο πλαίσιο της προσπάθειας αποκτήσεως της απαιτούμενης ποιότητας του προϊόντος, το επιχειρηματικό σχέδιο της Heye είναι μάλλον υπεραισιόδοξο·

— ο Verlipack δεν δύναται να καταβάλει τις μηνιαίες εισφορές για την αποπληρωμή τραπεζικών δανείων συνολικού ύψους 369 εκατομμυρίων BEF, τα οποία καθίστανται απαιτητά στο τέλος του 1996· οι τράπεζες μπορούν πάντως να μην κινήσουν διαδικασίες εισπράξεως των οφειλόμενων ποσών αν οι λοιποί συμμέτοχοι στην αναδιάρθρωση λάβουν απόφαση πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1996· επομένως, ο φάκελος χρήζει επείγουσας εξετάσεως·

— λαμβανομένης υπόψη της σημερινής καταστάσεως του Verlipack και της πορείας του από το 1985 (ο Verlipack υπέστη σωρευρικές απώλειες κατά τη διάρκεια όλων των φορολογικών ετών από το 1985 έως το 1996), η εξαγορά του Verlipack από τη Heye είναι «η μοναδική και τελευταία ευκαιρία να αποτραπεί η σχεδόν αναπόφευκτη πτώχευση».

52. Συνεπώς, η Επιτροπή δικαίως επισήμανε ότι «η χρηματοοικονομική κατάσταση [του] Verlipack, πριν από την άφιξη της Heye, δεν αποδείκνυε τη βιωσιμότητα της εταιρίας» και έτσι ορθώς εξέφρασε αμφιβολίες για το αν «η Heye [...] θα αναλάμβανε πραγματικά μια χρηματοπιστωτική δέσμευση [στον Verlipack] χωρίς τη δημόσια παρέμβαση η οποία κάλυπτε σχεδόν το σύνολο της εισφοράς της σε κεφάλαιο» (σημείο 107 της αποφάσεως).

53. Τέλος, κατά τις διαπραγματεύσεις για τα δάνεια, η SRIW επισήμανε, με έγγραφο που απηύθυνε στη Heye στις 21 Νοεμβρίου 1996, ότι θεωρούσε καλό συμβιβασμό την «κατα-

νομή 50/50» και ότι η Heye θα έπρεπε «να καλύψει το 50 % κινδύνου που [...] κρίνει ασήμαντο», καθόσον η εταιρία αυτή είχε επισημάνει, προηγουμένως, ότι, «αν η Heye ενωνόταν εκ νέου με [τον] Verlipack, η εταιρία αυτή δεν θα αποτελούσε πλέον εταιρία υψηλού κινδύνου». Συνεπεία αυτού, η Heye είχε ζητήσει από τη SRIW να καλύψει τον κίνδυνο της επενδύσεώς της στον Verlipack, καθόσον θεωρούσε ότι η επιχείρηση αυτή διέτρεχε κίνδυνο· ωστόσο, η SRIW επιθυμούσε να καλύψει μόνον το 50 % του κινδύνου αυτού, καθόσον η είσοδος της Heye θα μείωνε τους κινδύνους που διέτρεχε ο Verlipack.

54. Λαμβανομένης υπόψη της ευημερίας και της φερεγγυότητας της Heye, είναι πράγματι πολύ πιθανό ότι «ο μοναδικός λόγος για τον οποίο [η Heye] προσέφυγε σε ένα δημόσιο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για να χρηματοδοτήσει την είσοδό [της] στον Verlipack ήταν η προσπάθεια μειώσεως στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό των κινδύνων χάρη στους όρους των συμβάσεων δανείων που χορηγήθηκαν από τη SRIW» (σημείο 106 της αποφάσεως).

55. Κατά την άποψή μου, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι αρχές της Βαλλονίας είχαν αντιληφθεί τον σοβαρό κίνδυνο αποτυχίας της αναδιαρθρώσεως του Verlipack και είχαν, εντούτοις, δεχθεί να καλύψουν το 50 % του κινδύνου αυτού μέσω της ρήτρας περί αφέσεως χρέους και να χορηγήσουν στη Heye δύο σημαντικού ποσού δάνεια με ιδιαιτέρως ευνοϊκούς όρους όσον αφορά τα επιτόκια και την αποπληρωμή. Κατά συνέπεια, είναι σαφές ότι δεν χορήγησαν τα δάνεια υπό συνθήκες που θα ήταν αποδεκτές για έναν ιδιώτη επενδυτή δρώντα υπό τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας αγοράς.

56. Επομένως, το επιχείρημα ότι η SRIW συμπεριφέρθηκε ως ιδιώτης επενδυτής όταν χορήγησε τα δάνεια στη Heye πρέπει να απορριφθεί.

Τρίτο επιχείρημα: το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι ο Verlipack ήταν ο πραγματικός αποδέκτης της ενισχύσεως που περιέχουν τα δάνεια είναι εσφαλμένο

57. Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, κρίνοντας ότι ο Verlipack ήταν ο πραγματικός αποδέκτης της ενισχύσεως που περιέχουν τα δύο δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και σε σφάλματα εκτιμήσεως.

58. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει, πρώτον, ότι τα δύο δάνεια, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση υπέρ της Heye (η διαπίστωση αυτή απορρέει από τα δύο επιχειρήματα του Βασιλείου του Βελγίου των οποίων η εξέταση έπεται), δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έμμεση κρατική ενίσχυση υπέρ του Verlipack. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, αναγκαία προϋπόθεση για να θεωρηθεί ότι χορηγήθηκε έμμεση κρατική ενίσχυση μέσω τρίτων αποτελεί το να έχει προηγουμένως χορηγηθεί άμεση ενίσχυση στους εν λόγω τρίτους.

59. Το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί. Το Βασίλειο του Βελγίου αναγνωρίζει ότι, βάσει της Συνθήκης [11] και της νομολογίας του Δικαστηρίου [12], είναι δυνατή η έμμεση χορήγηση ενισχύσεως μέσω ιδιωτών τρίτων. Αντιθέτως, ωστόσο, προς το επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου, από την απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας [13] προκύπτει ότι, για να θεωρηθεί ότι χορηγήθηκε έμμεση κρατική ενίσχυση, δεν είναι αναγκαίο να έχει χορηγηθεί απευθείας κρατική ενίσχυση στον άμεσο αποδέκτη του επίδικου μέτρου. Στην υπόθεση εκείνη, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είχε χορηγήσει φορολογική ελάφρυνση στους επενδυτές που θα αποκτούσαν μετοχές σε επιχειρήσεις της Ανατολικής Γερμανίας. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η φορολογική ελάφρυνση δεν αποτελούσε άμεση ενίσχυση προς τους επενδυτές, στον βαθμό που επρόκειτο περί γενικού μέτρου εφαρμοζόμενου χωρίς διάκριση σε όλους όσους ασκούν εμπορική δραστηριότητα· εντούτοις, το εν λόγω μέτρο αποτελούσε έμμεση ενίσχυση, καθόσον εξασφάλιζε οικονομικό πλεονέκτημα σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις που ήταν εγκατεστημένες στα νέα ομόσπονδα κράτη. Κατά συνέπεια, το αν χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση στον Verlipack αποτελεί χωριστό ζήτημα, το οποίο είναι καταρχήν ανεξάρτητο από το αν χορηγήθηκε κρατική ενίσχυση στη Heye.

60. Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι η Επιτροπή δεν αναγνώρισε τα εντελώς διαφορετικά χαρακτηριστικά που προσιδιάζουν, αφενός, στα δάνεια της SRIW προς τη Heye και, αφετέρου, στην παράλληλη εισφορά κεφαλαίου της Heye στον Verlipack. Όσον αφορά τα δάνεια, η Heye είχε έννομο συμφέρον να δανείσει στη SRIW τα ποσά που απαιτούνταν για την επένδυση στον Verlipack και η SRIW είχε έννομο συμφέρον να αναζητήσει οικονομικά οφέλη από δάνεια προς επιχείρηση επενδύσεων στη Βαλλονία. Όσον αφορά την εισφορά κεφαλαίου της Heye στον Verlipack, η Επιτροπή δεν δέχθηκε ότι η Heye ανέλαβε πραγματικό κίνδυνο με ίδια κεφάλαια. Προς αντιστάθμιση της εισφοράς κεφαλαίου, έλαβε μετοχές: αν ο Verlipack καθίστατο κερδοφόρος, η Heye θα αποκόμιζε κέρδη. Επίσης, αν η Heye είχε χρηματοδοτήσει την εισφορά στο κεφάλαιο του Verlipack με ίδια κεφάλαια, οι συνέπειες στον ανταγωνισμό θα ήταν ίδιες.

61. Τα επιχειρήματα αυτά πρέπει επίσης να απορριφθούν.

62. Καταρχάς, από τις ρήτρες χρησιμοποιήσεως που περιέχουν οι δύο συμβάσεις δανείου, από τη ρήτρα περί αφέσεως χρέους που περιέχει η σύμβαση ομολογιακού δανείου καθώς και από το ενδοϋπηρεσιακό σημείωμα που παρατέθηκε συνοπτικώς ανωτέρω [14] προκύπτει ότι κύριος στόχος της SRIW δεν ήταν η αποκόμιση κέρδους, αλλά η ενθάρρυνση της Heye να μετάσχει στην αναδιάρθρωση του Verlipack. Σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, τα δύο δάνεια χορηγήθηκαν στη Heye «για τη χρηματοδότηση της συμμετοχής της στο κεφάλαιο του Verlipack». Κατά συνέπεια, η Επιτροπή

11 — Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ εφαρμόζεται στις ενισχύσεις «που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή» και από το άρθρο 87, παράγραφος 2, στοιχείο α', ΕΚ προκύπτει εμμέσως ότι το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ εφαρμόζεται στις ενισχύσεις που χορηγούνται σε μεμονωμένους καταναλωτές, αλλά που στην πραγματικότητα σκοπούν στην ενίσχυση της καταναλώσεως ορισμένων προϊόντων.

12 — Βλ., ειδικότερα, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-6857).

13 — Προπαρατεθείσα στην προηγούμενη υποσημείωση.

14 — Βλ. σημείο 51.

δικαίως ενέμεινε στη σχέση μεταξύ των δύο δανείων και της εισφοράς κεφαλαίου της Heye.

63. Επίσης, ακόμη και αν η Heye αποκτούσε μετοχές ικανές να αποφέρουν μερίσματα, από τη ρήτρα περί αφέσεως χρέους προκύπτει ότι η Heye δεν υπεχρεούτο να αναλάβει εξ ολοκλήρου τον κίνδυνο ενδεχόμενης πτωχεύσεως του Verlipack. Έτσι, η Επιτροπή ορθώς επισήμανε τη «σχετική αποδέσμευση της Heye κατά τη στιγμή εισόδου της στην εταιρία» (σημείο 106 της προσβαλλόμενης αποφάσεως) και το γεγονός ότι «η Heye δεν συνεισέφερε κεφάλαιο κινδύνου, αλλά κεφάλαια τα οποία προέρχονταν από κρατικούς πόρους» (σημείο 101).

64. Τέλος, το ζήτημα που τίθεται δεν έγκειται στο αν οι αρνητικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες θα ήταν ίδιες σε περίπτωση που η Heye είχε χρηματοδοτήσει την εισφορά στο κεφάλαιο του Verlipack με ίδια κεφάλαια· καθοριστικό είναι το ζήτημα αν η Heye θα εισέφερε κεφάλαιο σε περίπτωση που η SRIW δεν είχε χορηγήσει τα επίδικα δάνεια. Συναφώς, το ενδοϋπηρεσιακό σημείωμα που παρατέθηκε συνοπτικώς ανωτέρω επιβεβαιώνει τις αμφιβολίες της Επιτροπής σχετικά με το αν η Heye, «της οποίας η σχέση με τον Verlipack περιοριζόταν προηγουμένως στην παροχή τεχνικής βοήθειας, θα αναλάμβανε πραγματικά μια χρηματοπιστωτική δέσμευση στην εν λόγω εταιρία χωρίς τη δημόσια παρέμβαση η οποία κάλυπτε σχεδόν το σύνολο της εισφοράς της σε κεφάλαιο» (σημείο 107 της αποφάσεως).

65. Το τρίτο επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου είναι το εξής: αν το δάνειο περιείχε ενίσχυση, τότε αποδέκτης της ενισχύσεως πρέπει να θεωρηθεί η Heye και όχι ο Verlipack. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου [15], η συμπεριφορά ανεξάρτητης και απολύτως ιδιωτικής επιχειρήσεως δεν μπορεί να καταλογιστεί στο Δημόσιο. Η Heye δεν μπορεί να θεωρηθεί ως όργανο της Περιφέρειας της Βαλλονίας, καθόσον η ίδια η Heye είχε ζητήσει τη χορήγηση του δανείου. Οι υποχρεώσεις που υπέχει η Heye από τις ρήτρες χρησιμοποιήσεως των συμβάσεων δανείου είναι απλώς συμβατικές και, συνεπώς, τα αποτελέσματά τους δεν πρέπει να συγκρίνονται με αυτά των δεσμευτικών κανόνων του Δημοσίου προς δημόσιες επιχειρήσεις που τελούν υπό τον έλεγχό του. Η διαφορά αυτή αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η Heye δεν τήρησε τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις ρήτρες χρησιμοποιήσεως (και υποχρέωσε έτσι το Βασίλειο του Βελγίου να κινήσει χωριστή ένδικη διαδικασία κατά της Heye). Δεν πρέπει επίσης να λησμονείται ότι ρήτρες χρησιμοποιήσεως όπως οι ρήτρες της υπό κρίση υποθέσεως περιέχουν όλες σχεδόν οι συμβάσεις δανείου. Τέλος, αν ο Verlipack θεωρηθεί ως ο πραγματικός αποδέκτης της ενισχύσεως, αυτό θα έχει ως συνέπεια ότι το Βασίλειο του Βελγίου θα αδυνατούσε να ανακτήσει την ενίσχυση. Βάσει της λογικής και από πλευράς βελγικού δικαίου, το Βασίλειο του Βελγίου δεν μπορεί να ανακτήσει άμεσα από τον Verlipack κεφάλαιο που ουδέποτε μεταβιβάστηκε στον εν λόγω όμιλο εταιριών. Οι βελγικές αρχές δεν διαθέτουν, περαιτέρω, κανένα μέσο ασκήσεως πιέσεως στην ιδιωτική επιχείρηση Heye προκειμένου η εταιρία αυτή να εισπράξει το ποσό της επενδύσεως που πραγματοποίησε στον Verlipack.

66. Αυτή η τρίτη σειρά επιχειρημάτων πρέπει επίσης να απορριφθεί.

15 — Το Βασίλειο του Βελγίου παραπέμπει, επί του σημείου αυτού, στην πρόσφατη απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. I-4397).

67. Κατά πάγια νομολογία [16], η έννοια της κρατικής ενισχύσεως εμπεριέχει και την έμμεση ενίσχυση που χορηγείται μέσω τρίτων, εφόσον, σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, το μέτρο i) χρηματοδοτείται με κρατικούς πόρους και ii) προέρχεται από το κράτος.

68. Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, το Βασίλειο του Βελγίου δεν αμφισβητεί το ότι οι πόροι της SRIW πρέπει να θεωρηθούν κρατικοί πόροι. Συμμερίζομαι επίσης την άποψη της Επιτροπής ότι, όσον αφορά τις ρήτρες χρησιμοποιήσεως των συμβάσεων δανείου, «η Heye δεν χρησιμοποίησε για άλλο σκοπό τα κονδύλια, τα οποία διοχέτευσε αμέσως [...] στα εργοστάσια [του] Verlipack» (σημείο 109 της αποφάσεως) και τα εν λόγω κονδύλια απλώς «μεταφέρθηκαν μέσω της Heye» (σημείο 111 της αποφάσεως). Επομένως, η Επιτροπή ορθώς θεώρησε τον Verlipack ως τον πραγματικό αποδέκτη των δημόσιων κονδυλίων που χορήγησε η SRIW στη Heye (σημεία 110 και 111 της αποφάσεως).

69. Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, ότι δηλαδή το επίμαχο μέτρο πρέπει να «προέρχεται από το κράτος», θεωρώ ότι το Βασίλειο του Βελγίου στηρίζεται στο αξίωμα ότι η συμπεριφορά των επιχειρήσεων μπορεί να καταλογίζεται στο κράτος μόνον όταν αποδεικνύεται η ύπαρξη μονομερούς και δεσμευτικής εντολής εκ μέρους του κράτους. Ωστόσο, πρώτον, από την πρόσφατη απόφαση Γαλλία κατά Επιτροπής προκύπτει ότι, για να καταλογιστεί μια τέτοια συμπεριφορά στο κράτος, αρκεί να αποδειχθεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ότι έχουν εμπλακεί ή ότι είναι απίθανο να μην έχουν εμπλακεί οι δημόσιες αρχές στη λήψη ορισμένου μέτρου [17]. Δεύτερον, όσον αφορά ειδικότερα το αν μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος η συμπεριφορά ανεξάρτητων ιδιωτικών επιχειρήσεων, το Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο της υποθέσεως Γερμανία κατά Επιτροπής, ότι ένα φορολογικό μέτρο που ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να πραγματοποιήσουν επενδύσεις σε ορισμένες άλλες επιχειρήσεις μπορούσε να αποτελέσει κρατική ενίσχυση υπέρ των τελευταίων αυτών επιχειρήσεων. Εν προκειμένω, η Heye δεν ενθαρρύνθηκε απλώς να εισφέρει κεφάλαιο στον Verlipack, αλλά υπείχε σχετική έννομη υποχρέωση, βάσει των ρητρών χρησιμοποιήσεως [18]. Η παρέμβαση της SRIW υπέρ του Verlipack και, επομένως, η «εμπλοκή» του βελγικού Δημοσίου καθίσταται, με τον τρόπο αυτό, πολύ αμεσότερη από την παρέμβαση των γερμανικών αρχών υπέρ των επιχειρήσεων της Ανατολικής Γερμανίας στην υπόθεση Γερμανία κατά Επιτροπής. Κατά συνέπεια, τα επιχειρήματα του Βασιλείου του Βελγίου ότι η υποχρέωση της Heye ήταν «απλώς» συμβατική και ότι η Heye είχε ζητήσει τη χορήγηση των δανείων δεν μπορούν να γίνουν δεκτά.

70. Επιπλέον, η πλειονότητα των συμβάσεων δανείου πιθανότατα περιέχουν ρήτρες χρησιμοποιήσεως. Ωστόσο, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, οι ρήτρες χρησιμοποιήσεως των συμβάσεων δανείου συνήθως παραπέμπουν στην εγγύηση. Τα στεγαστικά δάνεια, για παράδειγμα, προβλέπουν συνήθως ότι τα κεφάλαια πρέπει να επενδύονται στην επιχείρηση που χρησιμεύει ως εγγύηση για το δάνειο. Εν προκειμένω, το αντικείμενο των ρητρών χρησιμοποιήσεως δεν ήταν να

16 — Βλ., ειδικότερα, την προταρατεθείσα στην υποσημείωση 12 απόφαση Γερμανία κατά Επιτροπής.

17 — Προταρατεθείσα στην υποσημείωση 15 απόφαση Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 56.

18 — Βλ., ως παράδειγμα άλλης υποθέσεως στην οποία ιδιωτικές επιχειρήσεις υποχρεούνται εκ συμβάσεως να ενεργήσουν υπέρ των πραγματικών αποδεκτών ενός μέτρου, τις προτάσεις μου της 30ής Απριλίου 2002 στην υπόθεση GEMO (C-126/01, απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 2003, που δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψεις 61 έως 63).

παρασχεθεί εγγύηση για τα δάνεια στη Heye, αλλά να υποχρεωθεί η Heye να χρησιμοποιήσει τα κεφάλαια που χορήγησε η SRIW για την αναδιάρθρωση του Verlipack.

71. Τέλος, όσον αφορά τις δυσκολίες ανακτήσεως της ενισχύσεως προς τον Verlipack, υπενθυμίζω ότι το Βασίλειο του Βελγίου δεν αμφισβητεί την απόφαση περί ανακτήσεως της ενισχύσεως (άρθρο 5 του διατακτικού της αποφάσεως), αλλά μόνον τη διαπίστωση ότι επρόκειτο περί κρατικής ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Είναι πάντως σαφές ότι κάθε δυσκολία σχετικά με την υποχρέωση «καταργήσεως ή τροποποιήσεως» μέτρου ενισχύσεως (βλ. τη διατύπωση του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ) μπορεί να θίξει περαιτέρω τη νομιμότητα ενός μέτρου διατάσσοντος την ανάκτηση ενισχύσεως, όχι όμως και τη νομιμότητα του χαρακτηρισμού του μέτρου ως ενισχύσεως.

72. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα του Verlipack ότι δεν έπρεπε να είχε θεωρηθεί ως ο πραγματικός αποδέκτης της ενισχύσεως που περιέχεται στα δύο δάνεια πρέπει να απορριφθεί.

Τέταρτο επιχείρημα: το ομολογιακό δάνειο δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση

73. Το Βασίλειο του Βελγίου εμμένει στην άποψη ότι η Επιτροπή κακώς θεώρησε ότι το ομολογιακό δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF αποτελεί ενίσχυση.

74. Το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί, πρώτον, την τελευταία πρόταση του σημείου 115 της αποφάσεως, με την οποία η Επιτροπή παραπέμπει στη ρήτρα περί αφέσεως χρέους που περιέχει η σύμβαση ομολογιακού δανείου και επισημαίνει τα εξής:

«κανένας δανειοδότης δεν θα είχε αποδεχτεί την άφεση χρέους 250 εκατομμυρίων BEF εφόσον επρόκειτο για την έμμεση χρηματοδότηση της ανακεφαλαιοποίησης της [εταιρίας] Verlipack, η οποία, κρίνοντας από τα επιχειρησιακά αποτελέσματά της πριν την είσοδο της Heye, αντιμετώπιζε αναμφισβήτητα δυσκολίες.»

75. Κατά το Βασίλειο του Βελγίου, η διαπίστωση αυτή (σχετική με την οικονομική κατάσταση του Verlipack τον Μάρτιο του 1997) διαψεύδει πλήρως μια παράλληλη διαπίστωση που περιέχει η απόφαση της Επιτροπής του 1998, σύμφωνα με την οποία τον Απρίλιο του 1997 ο Verlipack είχε εύλογες προοπτικές αποδοτικότητας. Η Επιτροπή υπέπεσε έτσι σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως, προέβη σε εσφαλμένη συλλογιστική, παρερμήνευσε την έννοια της κρατικής ενισχύσεως και παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

76. Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Όταν η Επιτροπή εξέδωσε την απόφασή της του 1998, δεν είχε ενημερωθεί από τις βελγικές αρχές για την ύπαρξη των δύο δανείων που χορήγησε η SRIW στη Heye ή για το ενδοϋπηρεσιακό σημείωμα προς τη Heye που παρατέθηκε συνοπτικώς ανωτέρω. Αυτή η παράλειψη των βελγικών αρχών να ενημερώσουν προσηκόντως την Επιτροπή ήταν καθοριστικός παράγοντας στην απόφασή της του 1998. Όταν οι βελγικές αρχές παρέσχαν τη σχετική πληροφορία, η

Επιτροπή ανακάλεσε την απόφασή της του 1998 (άρθρο 1 του διατακτικού της προσβαλλόμενης αποφάσεως) και εκτίμησε εκ νέου την κατάσταση του Verlipack το φθινόπωρο του 1997, υπό το πρίσμα των νέων στοιχείων που διέθετε. Βάσει της νέας αυτής εκτιμήσεως, η Επιτροπή ορθώς κατέληξε ότι τα επιχειρησιακά αποτελέσματα του Verlipack πριν από την άφιξη της Heye αποδείκνυαν ότι η επιχείρηση αντιμετώπιζε δυσκολίες.

77. Το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί, δεύτερον, τη διαπίστωση της Επιτροπής ότι το ομολογιακό δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF που χορήγησε η SRIW στη Heye πρέπει να θεωρηθεί εξ ολοκλήρου ως κρατική ενίσχυση.

78. Το Βασίλειο του Βελγίου αναγνωρίζει ότι ένα δάνειο μπορεί να περιέχει κρατική ενίσχυση αν χορηγείται υπό ευνοϊκότερους όρους — ειδικότερα όσον αφορά το επιτόκιο που εφαρμόζεται και την εγγύηση που απαιτείται προς κάλυψη του δανείου — έναντι των όρων που θα επιτύγχανε στην αγορά η αποδέκτρια εταιρία. Κατά την άποψή του, ωστόσο, το στοιχείο ενισχύσεως που περιέχουν τα εν λόγω δάνεια εξαρτάται αποκλειστικώς από την οικονομική κατάσταση της αποδέκτριας εταιρίας. Αν η οικονομική κατάσταση της αποδέκτριας εταιρίας είναι σταθερή, το στοιχείο ενισχύσεως αντιστοιχεί απλώς στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που θα έπρεπε να καταβάλει η εν λόγω επιχείρηση και του επιτοκίου που όντως καταβάλλει.

79. Συναφώς, το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι παρέσχε σαφείς εξηγήσεις όσον αφορά την εξαιρετική οικονομική κατάσταση της Heye και τη φερεγγυότητά της. Το Βασίλειο του Βελγίου παραπέμπει στο από 9 Δεκεμβρίου έγγραφο της Dresdnen Bank, το οποίο ανέφερε τα εξής:

«Η οικονομική κατάσταση της [...] Heye είναι απολύτως υγιής. Η Dresdnen Bank της χορηγεί πιστωτικές διευκολύνσεις ύψους 12 εκατομμυρίων DEM χωρίς εγγύηση [...]»

80. Το Βασίλειο του Βελγίου προσθέτει ότι ο κίνδυνος που συνεπάγεται για τη SRIW η ρήτρα περί αφέσεως του χρέους που περιέχει η σύμβαση ομολογιακού δανείου δεν ήταν τόσο αυξημένος όσο εκτιμά η Επιτροπή: παρά την αφερεγγυότητα ορισμένων επιχειρήσεων του ομίλου Verlipack, η Heye πρέπει να επιστρέψει το ποσό του δανείου, καθόσον η SRIW έλυσε τη σύμβαση με έγγραφο της 20ής Ιανουαρίου 1998, βάσει της ρήτρας περί άμεσης αποπληρωμής, προτού πληρωθούν όλες οι προϋποθέσεις λειτουργίας της ρήτρας περί αφέσεως χρέους.

81. Τα επιχειρήματα αυτά δεν μπορούν να γίνουν δεκτά. Το καθοριστικό στοιχείο στο σημείο αυτό είναι η ρήτρα περί αφέσεως χρέους. Βάσει της ρήτρας αυτής, ο Verlipack έπρεπε να κηρυχθεί σε πτώχευση και τα ποσά που όφειλε η Heye δεν ήταν πλέον αποδοτέα στη SRIW. Επομένως, ο κίνδυνος που ενείχε το ομολογιακό δάνειο δεν εξηρτάτο από την οικονομική κατάσταση της Heye, αλλά από την οικονομική κατάσταση του Verlipack. Από το ενδοϋπηρεσιακό σημείωμα που

παρατέθηκε συνοπτικώς ανωτέρω προκύπτει ότι, όταν η SRIW χορήγησε το ομολογιακό δάνειο στη Heye, η οικονομική κατάσταση του Verlipack ήταν κακή, γεγονός που γνώριζε πλήρως η SRIW. Έτσι, η Επιτροπή μπορούσε εύλογα να συναγάγει το συμπέρασμα, αφενός, ότι, βάσει της ρήτρας περί αφέσεως χρέους και της κακής οικονομικής καταστάσεως του Verlipack, ελλόχευε σοβαρός κίνδυνος μη αποπληρωμής του ομολογιακού δανείου από τη Heye και, αφετέρου, ότι, υπό κανονικές συνθήκες, ουδείς εκδότης δανείου θα είχε αναλάβει τέτοιο κίνδυνο. Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν ήταν απίθανο το ενδεχόμενο πτωχεύσεως του Verlipack, η Επιτροπή μπορούσε επίσης εύλογα να θεωρήσει ότι το ομολογιακό δάνειο αποτελούσε, στο σύνολό του, κρατική ενίσχυση.

82. Όσον αφορά το πρόσθετο επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου ότι η Επιτροπή υπερεκτίμησε τη σπουδαιότητα της ρήτρας περί αφέσεως χρέους, πρέπει πρώτον να υπενθυμιστεί ότι η Heye δεν συμμερίζεται την άποψη της SRIW ότι η σύμβαση λύθηκε εγκύρως πριν η ρήτρα περί αφέσεως χρέους μπορέσει να παραγάγει τα έννομα αποτελέσματά της και ότι εκκρεμούν δίκες της SRIW κατά της Heye ενώπιον των βελγικών και γερμανικών δικαστηρίων. Δεύτερον, ακόμη και αν τα εν λόγω δικαστήρια έκριναν ότι η Heye όφειλε να αποπληρώσει το ομολογιακό δάνειο κατ' εφαρμογήν της ρήτρας περί άμεσης αποπληρωμής, η Επιτροπή μπορούσε όντως να θεωρήσει ότι την εποχή εκείνη, όταν δηλαδή η SRIW χορήγησε το δάνειο, ελλόχευε σοβαρός κίνδυνος ότι η Heye δεν θα υποχρεωνόταν να εξοφλήσει το δάνειο.

83. Επομένως, το επιχείρημα ότι το ομολογιακό δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF δεν περιέχει κανένα στοιχείο κρατικής ενισχύσεως ή, τουλάχιστον, ότι δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί ως κρατική ενίσχυση στο σύνολό του πρέπει να απορριφθεί.

Πέμπτο επιχείρημα: το δεύτερο δάνειο δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση

84. Το Βασίλειο του Βελγίου βάλλει κατά της Επιτροπής, διότι, με το σημείο 117 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή θεώρησε ότι το βασικό επιτόκιο αναφοράς 7,21 % που ισχύει στο Βέλγιο αποτελούσε το σύνηθες επιτόκιο της αγοράς, βάσει του οποίου εκτίμησε το στοιχείο ενισχύσεως που περιέχει το δεύτερο δάνειο.

85. Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως, καθόσον εφάρμοσε το επιτόκιο αναφοράς 7,21 % χωρίς να εξετάσει ορισμένα ισχυρά επιχειρήματα που προέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου κατά της χρησιμοποιήσεως του εν λόγω επιτοκίου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας η οποία οδήγησε στην προσβαλλόμενη απόφαση.

86. Δεύτερον, σύμφωνα με το Βασίλειο του Βελγίου, η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 87 ΕΚ, καθόσον εφάρμοσε το κριτήριο του βασικού επιτοκίου αναφοράς 7,21 % με

απόλυτο και ανεπιφύλακτο τρόπο, με αποκλεισμό κάθε άλλου στοιχείου, αντί να αξιολογήσει το δάνειο με ρεαλιστικότερο τρόπο, με γνώμονα το κριτήριο του επενδυτή που ενεργεί υπό τις συνήθεις συνθήκες οικονομίας αγοράς [19].

87. Τρίτον, το δεύτερο δάνειο συμβιβαζόταν πράγματι με την αρχή του επενδυτή στο πλαίσιο οικονομίας αγοράς: το επιτόκιο που καθόρισε η σύμβαση δανείου δεν απείχε πολύ από το επιτόκιο που χρησιμοποιούσαν την εποχή εκείνη δύο ιδιωτικές τράπεζες του Βελγίου· επιπλέον, το γεγονός ότι η Dresdner Bank χορήγησε στη Heye «πιστωτικές διευκολύνσεις ύψους 12 εκατομμυρίων DEM χωρίς εγγύηση» αποδεικνύει ότι η SRIW, παραλείποντας να απαιτήσει την παροχή εγγυήσεως, συμπεριφέρθηκε ως συνήθης ιδιώτης επενδυτής.

88. Τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να απορριφθούν.

89. Όσον αφορά το τρίτο επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου, που θα εξεταστεί πρώτο, η Επιτροπή αντιπαρέβαλε, με το σημείο 117 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς με αυτές υπό τις οποίες χορηγήθηκε το επίμαχο δάνειο.

90. Έτσι, η Επιτροπή παρέπεμψε καταρχάς στο βασικό επιτόκιο αναφοράς 7,21 % που ίσχυε στο Βέλγιο κατά τον χρόνο χορηγήσεως των δανείων. Επισημαίνω, συναφώς, ότι η Επιτροπή δημοσιεύει τακτικώς τα επιτόκια αναφοράς που χρησιμοποιούνται προς υπολογισμό του στοιχείου ενισχύσεως που απορρέει από τα συστήματα επιδοτήσεως επιτοκίου των δανείων. Τα εν λόγω επιτόκια αναφοράς υποτίθεται ότι αντικατοπτρίζουν το μέσο επίπεδο των επιτοκίων που χρεώνονται, στα διάφορα κράτη μέλη, για τα μεσοπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα δάνεια (διάρκειας πέντε ή δέκα ετών) που συνοδεύονται από συνήθεις εγγυήσεις. Η μέθοδος καθορισμού του επιτοκίου που ίσχυε όταν χορηγήθηκε το επίμαχο δάνειο, ήτοι στις 28 Μαρτίου 1997, καθορίστηκε με την από 10 Αυγούστου 1996 ανακοίνωση της Επιτροπής [20]. Η μέθοδος αυτή στηριζόταν στη μέση απόδοση των κρατικών ομολογιών στη δευτερογενή αγορά με ειδικό συντελεστή για κάθε κράτος μέλος και, προκειμένου για το Βασίλειο του Βελγίου, τον Μάρτιο του 1997 ορίστηκε, βάσει της μεθόδου αυτής, βασικό επιτόκιο αναφοράς 7,21 %.

91. Είναι γεγονός ότι τον Αύγουστο του 1997 η Επιτροπή, στηριζόμενη στη μελέτη που κατάρτισε γι' αυτήν η KPMG, αντικατέστησε την παλαιά μέθοδο καθορισμού του επιτοκίου αναφοράς και άρχισε να χρησιμοποιεί, αντ' αυτής, μέθοδο βασιζόμενη στο διατραπεζικό επιτόκιο διάρκειας πέντε ετών, αυξημένης κατά ένα επιπλέον έτος. Είναι επίσης γεγονός ότι η εφαρμογή αυτής της νέας μεθόδου είχε ως αποτέλεσμα τον καθορισμό επιτοκίου αναφοράς κάτω του 7,21 %. Η νέα αυτή μέθοδος άρχισε ωστόσο να εφαρμόζεται από 1ης Αυγούστου 1997 [21]. Επομένως, η Επιτροπή ορθώς παρέπεμψε,

19 — Το Βασίλειο του Βελγίου παραπέμπει στην απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-329/93, C-62/95, C-63/95, Allemagne κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-5151, σκέψη 36).

20 — ΕΕ C 232, σ. 10.

21 — Ανακοίνωση της Επιτροπής της 9ης Σεπτεμβρίου 1997 σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 273, σ. 3).

με την προσβαλλόμενη απόφασή της, στο επιτόκιο αναφοράς που ίσχυε τον Μάρτιο του 1997, καθόσον, σύμφωνα με την αρχή του επενδυτή που δρα σε οικονομία αγοράς, ένα δάνειο πρέπει να εκτιμάται από απόψεως του δανειστή κατά τον χρόνο εγκρίσεως του δανείου, και λαμβανομένου υπόψη ότι, σύμφωνα με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, όλα τα δάνεια που χορηγούνται κατά την ίδια περίοδο πρέπει να εκτιμώνται βάσει των ίδιων κριτηρίων.

92. Το βασικό επιτόκιο αναφοράς 7,21 % δεν ήταν πάντως το μοναδικό στοιχείο που έλαβε υπόψη η Επιτροπή, όταν αντιπαρέβαλε τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς και τις συνθήκες υπό τις οποίες χορηγήθηκε το δάνειο. Σύμφωνα με το σημείο 117 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη τη δεκαετή διάρκεια του δανείου, την τριετή περίοδο χάριτος, την κυμαινόμενη επιδότηση επιτοκίου και ότι η Heye δεν υπεχρεούτο να παράσχει εγγύηση για το δάνειο της SRIW.

93. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά ασκούν σαφώς επιρροή στο κατά πόσο το δάνειο περιείχε στοιχείο ενισχύσεως. Η σχετικά μακρά διάρκεια του δανείου έπρεπε, βάσει των συνήθων συνθηκών της αγοράς, να αντισταθμίζεται με υψηλότερο επιτόκιο. Η τριετής περίοδος χάριτος και το κυμαινόμενο επιτόκιο που συνομολογήθηκαν αποτελούν ευνοϊκές συνθήκες που η Heye δεν θα μπορούσε να επιτύχει εύκολα από τον συνήθη ιδιώτη δανειοδότη. Το πλέον ασύνηθες χαρακτηριστικό του δανείου είναι ίσως το γεγονός ότι η SRIW δεν απαίτησε την παροχή εγγυήσεως.

94. Όσον αφορά το τελευταίο αυτό σημείο, το γεγονός ότι η Dresdner Bank χορήγησε στη Heye «πιστωτικές διευκολύνσεις ύψους 12 εκατομμυρίων DEM χωρίς εγγύηση» δεν ασκεί άμεση επιρροή. Σύμφωνα με το έγγραφο στο οποίο αναφέρεται το Βασίλειο του Βελγίου, η Dresdner Bank ήταν ο «κύριος τραπεζικός σύνδεσμος» της Heye, η Dresdner Bank διατήρησε εξαιρετικές επιχειρηματικές σχέσεις με τη Heye «επί δεκαετίες» και μέσω της Dresdner Bank πραγματοποιήθηκε σημαντικός κύκλος εργασιών. Επομένως, η Dresdner Bank είχε πολύ ιδιαίτερες σχέσεις με τη Heye, οι οποίες δεν μπορούν να χρησιμεύσουν ως έγκυρο σημείο αναφοράς για τις σχέσεις μεταξύ άλλων «συνήθων» χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και της Heye. Ως προς το σημείο αυτό, η Επιτροπή δικαίως αμφιβάλλει για το αν ένα «κανονικό» ιδιωτικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα θα χορηγούσε δάνειο 250 εκατομμυρίων BEF χωρίς καμία ασφάλεια.

95. Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη μόνον το επιτόκιο, αλλά και άλλα χαρακτηριστικά του δευτέρου δανείου, τα επιχειρήματα του Βασιλείου του Βελγίου ότι δύο ιδιωτικές τράπεζες έχουν εφαρμόσει όμοια επιτόκια για τα χορηγηθέντα δάνεια δεν μπορούν να τελεσφορήσουν. Κατά την άποψή μου, βάσει της αρχής του ιδιώτη επενδυτή, η Επιτροπή δικαιούται πλήρως να θεωρήσει ότι ακόμη και ένα δάνειο με εντελώς «σύνηθες» επιτόκιο αποτελεί κρατική ενίσχυση, όταν στο δάνειο αυτό προσιδιάζουν και άλλα ασυνήθη στοιχεία, όπως η παντελής έλλειψη εγγυήσεως.

96. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, θεωρώ ότι η Επιτροπή, έχοντας λάβει υπόψη

όλα τα κρίσιμα χαρακτηριστικά της συμβάσεως δανείου, εφάρμοσε ορθώς την αρχή του ιδιώτη επενδυτή. Κατά συνέπεια, δεν υφίσταται λόγος να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή κακώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το δάνειο περιείχε στοιχείο ενισχύσεως ακαθάριστου ποσού 2,85 %.

97. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, το πρώτο και το δεύτερο επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου μπορούν να εξετασθούν ταχύτερα. Το δεύτερο επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή στηρίχθηκε αποκλειστικώς στο κριτήριο του βασικού επιτοκίου αναφοράς, δεν μπορεί να τελεσφορήσει, καθόσον, όπως μόλις επισημάνθηκε, η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη και άλλα χαρακτηριστικά του δανείου. Το πρώτο επιχείρημα του Βασιλείου του Βελγίου ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει δεν μπορεί, ομοίως, να ευδοκιμήσει, καθόσον η Επιτροπή εξήγησε σαφώς τους λόγους για τους οποίους έπρεπε να χρησιμοποιήσει ως αφετηρία της αναλύσεώς της το επιτόκιο αναφοράς 7,21 % και δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει το επιτόκιο αναφοράς που υπολογίζεται βάσει μεθόδου που δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί.

98. Επομένως, το επιχείρημα ότι το δεύτερο δάνειο δεν περιείχε στοιχείο κρατικής ενισχύσεως δεν μπορεί να τελεσφορήσει.

99. Κατά συνέπεια, τα πέντε επιχειρήματα με τα οποία αμφισβητείται ο χαρακτηρισμός των δύο δανείων που χορήγησε η SRIW στη Heye ως κρατική ενίσχυση πρέπει να απορριφθούν.

Τρίτο μέρος του πρώτου λογου ακυρώσεως: η εισφορά κεφαλαίου στον Verlipack που πραγματοποίησε η Περιφέρεια της Βαλλονίας δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση

100. Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται, πρώτον, ότι η Επιτροπή, θεωρώντας ότι τα δύο δάνεια που χορήγησε η SRIW στη Heye και η εισφορά κεφαλαίου στον Verlipack που πραγματοποίησε η Περιφέρεια της Βαλλονίας αποτελούν συνολικό πακέτο ενισχύσεων, ερμήνευσε εσφαλμένα την έννοια της κρατικής ενισχύσεως.

101. Το επιχείρημα αυτό έχει ήδη εξετασθεί και απορρίφθηκε [22].

102. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει, δεύτερον, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως, όταν ανέλυσε τη φύση των διαφόρων πράξεων της Περιφέρειας της Βαλλονίας, της SRIW και της Heye.

103. Επί του σημείου αυτού, το Βασίλειο του Βελγίου δεν ασχολείται με τα χαρακτηριστικά της εκ μέρους της Περιφέρειας της Βαλλονίας εισφοράς κεφαλαίου 350 εκατομμυρίων BEF, αλλά επαναλαμβάνει τα ουσιαστικότερα σημεία των επιχειρημάτων που παρατέθηκαν συνοπτικώς ανωτέρω [23] για τις διαφορές μεταξύ των δύο δανείων που

22 — Βλ. σημεία 31 έως 41.

23 — Βλ. σημείο 60.

χορηγήθηκαν στη Heye και της εισφοράς κεφαλαίου στον Verlipack που πραγματοποίησε η Heye. Τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να απορριφθούν για τους προαναφερθέντες λόγους [24].

104. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει, τρίτον, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως όταν ανέλυσε την παράλληλη και αποτελεσματική συμμετοχή του ιδιώτη επενδυτή Heye. Υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με το τμήμα 3.2, στοιχείο iii, των κατευθυντήριων γραμμών για τη δημόσια συμμετοχή στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων, η αύξηση της συμμετοχής των δημόσιων αρχών σε μια εταιρία δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση, όταν η εισφορά του κεφαλαίου πραγματοποιείται «παράλληλα» με την εισφορά κεφαλαίου που πραγματοποιεί ιδιώτης μέτοχος και όταν η συμμετοχή του μετόχου αυτού έχει «πραγματική οικονομική σημασία». Το Βασίλειο του Βελγίου διατείνεται ότι η εισφορά κεφαλαίου της Heye στον Verlipack αποτελούσε ουσιαστική εισφορά κεφαλαίου με πραγματική οικονομική σημασία, την οποία πραγματοποίησε αξιόπιστος ιδιώτης επενδυτής παράλληλα προς την επένδυση της Περιφέρειας της Βαλλονίας.

105. Επί του σημείου αυτού, το Βασίλειο του Βελγίου αμφισβητεί εκ νέου, προβάλλοντας κατ' ουσίαν τα ίδια επιχειρήματα [25], τα συμπεράσματα i) ότι, λαμβανομένων υπόψη των ρητρών χρησιμοποιήσεως, τα κεφάλαια που χορήγησε η SRIW στη Heye απλώς μεταβιβάστηκαν στον Verlipack μέσω τη Heye και ii) ότι, λαμβανομένης υπόψη της ρήτρας περί αφέσεως χρέους, η Heye δεν υπεχρεούτο να αναλάβει εξ ολοκλήρου τον κίνδυνο της επενδύσεώς της.

106. Για τους προεκτεθέντες λόγους [26], τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να απορριφθούν.

107. Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως του Βασιλείου του Βελγίου, που έγκειται στο ότι τα δύο δάνεια και η εισφορά κεφαλαίου δεν αποτελούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, πρέπει να απορριφθεί.

Δεύτερος λόγος ακυρώσεως: παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

108. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που επιβάλλει το άρθρο 253 ΕΚ από τέσσερις ουσιαστικά απόψεις.

109. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει καταρχάς ότι το διατακτικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως αναφέρει απο-

24 — Βλ. σημεία 62 έως 64.

25 — Βλ. σημεία 60 και 65.

26 — Βλ. σημεία 62 έως 64 και 68.

κλειστικώς τον «Verlipack», χωρίς να επισημαίνει σαφώς ποιες εταιρίες του ομίλου αφορά η εν λόγω απόφαση. Συνεπώς, η εφαρμογή του άρθρου 5 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, περί της ανακτήσεως της ενισχύσεως, είναι αδύνατη.

110. Κατά την άποψή μου πάντως, τόσο από τα έγγραφα που αντηλλάγησαν κατά τη διοικητική διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση (στην οποία οι δύο διάδικοι αναφέρονται αδιακρίτως στον «Verlipack») όσο και από την προσβαλλόμενη απόφαση, αυτή καθαυτή, προκύπτει σαφώς ότι η ενίσχυση έπρεπε να ανακτηθεί από τον όμιλο εταιριών Verlipack, ο οποίος αποτελείται από τις δύο εταιρίες holding Verlipack I και Verlipack II καθώς και από τις θυγατρικές τους εταιρίες.

111. Επιπλέον, αν το Βασίλειο του Βελγίου έχει σοβαρές αμφιβολίες ως προς αυτό το σημείο, μπορεί, όπως κάθε κράτος μέλος που συναντά απρόοπτες δυσχέρειες κατά την εκτέλεση εντολής ανακτήσεως, να θέσει το ζήτημα υπόψη της Επιτροπής. Επομένως, η Επιτροπή και το Βασίλειο του Βελγίου οφείλουν, βάσει του καθήκοντος ειλικρινούς συνεργασίας που προβλέπει μεταξύ άλλων το άρθρο 10 ΕΚ, να συνεργαστούν καλόπιστα για να υπερπηδήσουν τις δυσκολίες [27].

112. Επομένως, το πρώτο επιχείρημα, που αφορά τη φερόμενη αβεβαιότητα ως προς τον αποδέκτη της αποφάσεως, πρέπει να απορριφθεί.

27 — Απόφαση της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. I-1433, σκέψη 58).

113. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει, δεύτερον, ότι το άρθρο 4 του διατακτικού της προσβαλλόμενης αποφάσεως έχει αντιφατική διατύπωση, καθόσον ορίζει ότι «η κρατική ενίσχυση [...] ύψους 250 εκατομμυρίων BEF περιέχει στοιχείο ενίσχυσης ύψους 7,125 εκατομμυρίων BEF [...]».

114. Αναγνωρίζω ότι το χωρίο αυτό πάσχει συντακτικό σφάλμα. Το σφάλμα αυτό, ωστόσο, δεν δημιουργεί σύγχυση στον αναγνώστη της προσβαλλόμενης αποφάσεως. Από τη λογική δομή του διατακτικού και του κυρίως σώματος της αποφάσεως που επίσης στερείται αμφισημίας προκύπτει σαφώς ότι το άρθρο 4 του διατακτικού αναφέρεται πράγματι στο δεύτερο δάνειο ύψους 250 εκατομμυρίων BEF, το οποίο περιέχει στοιχείο ενισχύσεως της τάξεως των 7,125 εκατομμυρίων. Επομένως, η Επιτροπή, διαπράττοντας το εν λόγω συντακτικό σφάλμα, δεν παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως.

115. Κατά συνέπεια, το δεύτερο επιχείρημα, που αφορά την αντιφατική διατύπωση του άρθρου 4 του διατακτικού, πρέπει να απορριφθεί.

116. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει, τρίτον, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ταυτίζεται με την άποψη που εξέφρασε η Επιτροπή με την από 19 Μαΐου 1999 απόφασή της περί ενάρξεως της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Συνεπώς, θεωρώ ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τις

παρατηρήσεις του Βασιλείου του Βελγίου και των άλλων ενδιαφερομένων και, για τον λόγο αυτόν, παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει.

117. Κατά την άποψή μου, δεν είναι ορθό ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πανομοιότυπη με την απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας. Εξάλλου, με τα σημεία 36 έως 97, η Επιτροπή συνόψισε εμπεριστατωμένα και αντικειμενικά όλα τα επιχειρήματα που προέβαλαν το Βασίλειο του Βελγίου και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι. Τέλος, η διατύπωση πολλών ισχυρισμών που περιέχονται στα σημεία 98 έως 140 της αποφάσεως, με τα οποία η Επιτροπή εξετάζει αν υφίσταται ενίσχυση, είναι αρκετά σαφής για να δοθεί απάντηση στα επιχειρήματα που προέβαλαν το Βασίλειο του Βελγίου και οι λοιποί διάδικοι κατά τη διαδικασία που οδήγησε στην προσβαλλόμενη απόφαση.

118. Επομένως, το τρίτο επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

119. Το Βασίλειο του Βελγίου ισχυρίζεται, τέταρτον, ότι η Επιτροπή δεν εξήγησε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, γιατί η επίμαχη ενίσχυση «νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό» και «θίγει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών», κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

120. Το Βασίλειο του Βελγίου ήγειρε το ζήτημα αυτό μόλις κατά το στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι τίποτε δεν το εμποδίζει να εγείρει το εν λόγω ζήτημα. Κατά την άποψή του, οι λόγοι που αντλούνται από την παράβαση της υποχρέωσεως αιτιολογήσεως αποτελούν λόγους δημοσίας τάξεως, οι οποίοι μπορούν να προβληθούν από τους διαδίκους ή να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης [28].

121. Κατά την άποψή μου, στην υπό κρίση υπόθεση, δεν είναι αναγκαίο να κριθεί αν το Δικαστήριο μπορεί ή οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τη φερόμενη παράβαση της υποχρέωσεως αιτιολογήσεως [29], καθόσον είναι σαφές ότι η Επιτροπή τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει [30].

122. Όσον αφορά τις δύο προϋποθέσεις των συνεπειών στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και της νοθεύσεως του ανταγωνισμού που θέτει το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ, κατά πάγια νομολογία, i) είναι δυνατόν να προκύπτει, από τις ίδιες τις συνθήκες υπό τις οποίες χορηγήθηκε η ενίσχυση, ότι αυτή είναι ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο και να νοθεύσει ή να απειλήσει να νοθεύσει τον ανταγωνισμό και ii) στην Επιτροπή απόκειται να επικαλεστεί τις συνθήκες αυτές προκειμένου να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει.

28 — Το Βασίλειο του Βελγίου παραπέμπει στην απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1997, C-166/95 P, Επιτροπή κατά Daffix (Συλλογή 1997, σ. I-983, σκέψη 24).

29 — Βλ., επί του ευρύτερου θέματος σχετικά με το ποια ζητήματα μπορεί ή πρέπει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως το Δικαστήριο, τις προτάσεις μου στην υπόθεση Salzgitter κατά Επιτροπής (απόφαση της 13ης Ιουλίου 2000, C-210/98 P, Salzgitter κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5843).

30 — Βλ. την προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 19 απόφαση ερμαία κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 52.

123. Με το σημείο 130 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, η Επιτροπή συμμορφώθηκε προς την υποχρέωση αυτή επισημαίνοντας τα εξής:

«Ο Verlipack ανέπτυσσε δραστηριότητες στην αγορά κοίλης υάλου συσκευασίας, της οποίας κατείχε μερίδιο 20 % στο Βέλγιο και 2 % στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με μερίδιο αγοράς 13 %, η βιομηχανία υάλου συσκευασίας βρίσκεται στην τρίτη θέση στον τομέα της συσκευασίας, μετά το πλαστικό που αντιπροσωπεύει το 35 % και το χαρτόνι που αντιπροσωπεύει το 32 %. Κατά τα έτη 1996, 1997 και 1998, συγκεκριμένα την περίοδο κατά την οποία το Βέλγιο χορήγησε τις ενισχύσεις στον Verlipack, σημειώθηκαν πτώσεις των τιμών οι οποίες, σύμφωνα με τη Heye και, κατά γενική ομολογία, δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν το 1997. Ωστόσο, η δυσμενής και ταχεία πτωτική εξέλιξη των τιμών της κοίλης υάλου συσκευασίας συνεχίστηκε λόγω του ανταγωνισμού άλλων προϊόντων συσκευασίας (PET, χαρτόνι και μεταλλικά κουτιά), καθώς και της κατάρρευσης της ρωσικής αγοράς. Υπό τις συνθήκες αυτές, η επένδυση στον Verlipack είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η παραγωγή της εν λόγω εταιρίας. Κατά συνέπεια, κάθε ενίσχυση στην εν λόγω επιχείρηση θα μπορούσε να επηρεάσει τη θέση του Verlipack στην εν λόγω αγορά σε σχέση με τους ανταγωνιστές του στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

124. Επομένως, το τέταρτο επιχείρημα, που αφορά τη φερόμενη έλλειψη εξηγήσεων των λόγων για τους οποίους η ενίσχυση έθιγε το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και νόθευε τον ανταγωνισμό πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Πρόταση

125. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την προσφυγή,

2) να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου στα δικαστικά έξοδα.